

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կէս տարեկանը 6 ռուբլի:
Առանձին համարները 7 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ, Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լիզուով:
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

Մարտի 30-ին, կարճատե հիւանդութիւնից յետոյ, Մօսկվայում վախճանվեց յայտնի լեզուագէտ ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆՑ: Հանգուցեալի հօգուտը յօրինելու և յիշատակը յարգողներին ներկայ գտնվելու ՀՈԳԵՀԱՆԳՍԻՒՆ, որը լինելու է այսօր, հինգշաբթի, ապրիլի 2-ին, Քամիեանց եկեղեցում, պատարագից յետոյ, ժամը 11½-ին:

1—1

ԲՈՎԱՆԳԱՎՈՒԹԻՒՆ

Կովկասեան նկարիչների պատկերասրահը.— ՆԵՐՔԻՆ, ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Սմբատ Դաւթիկի յօդուքանքը. Բնութագրական գործը. Հայոց բնութիւնը ծագողները. Գիւմրիէի հանրակրթ. Սեմաքանի տիպիկները. Նամակ Բագրիւմի. Նամակ Զանգեզուրից. Ներքին տարբեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մեղրի յիշումներ. Հայ գաղթականների Գումրի-ստանում. Տեղեկութիւններ Կ. Պօլսից. Նամակ Աւստրիայից. Նամակ Անգլիայից.—ՀԵՆՐԻԿԻՆՆԵՐ.—ԲՈՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՆԿԱՐԻՉՆԵՐԻ ՊԱՏԿԵՐԱՆԶԱՆ

Թիֆլիսի զինուորական-պատմական մուզէյի դահլիճում բացված պատկերասրահն զբոսն այցելողը լաւ տպաւորութիւն է դուրս բերում այդ պատկերասրահից: Մարդը համոզվում է թէ տեղական նկարիչների շրջանում կան ընտիր ոյժեր, կա աշխատասիրութիւն, կայ տաղանդ, կայ ձգտում դէպի առաջադիմութիւն:

Պայծառիտների մէջ դարձեալ իրանց վրա ուշադրութիւն են դարձնում Բաշին-Ջաղանի, Մարգիթիւսի, Զանգեզուի, Մարտիկի, Զարաթի, Կոլլին, Հելլին, Դամի-Նոյի և այլն:

Բաշին-Ջաղանի երեք պատկերներ աչքի են ընկնում զինուորական. «Այալանի հոգի» Սյունի կողմից» (№ 23), «Անձրեկից յետոյ» Բաշինի պատկերը (№ 13) և վերջապէս «Գիշերը ծովի վրա» (№ 35) հրաշալի նկարը: Այդ վերջին նկարի վրա Բաշին-Ջաղանի վրձնի արտադրել է ընդհանուր արտաքին տեսքի մի բոլորովին նոր էֆէկտ. ծովը ինչպէս հանդարտ էլ լինել, միշտ շարժման մէջ է և ահա նրա գրեթէ աննկատելի, մանր ալիքները դառաւ նրա և միայն լուսաւորում լուսնի արծաթափայլ լուսով: Այդ լոյսը իսկական լոյս է և ոչ թէ ներկեր են...:

Զանգեզուի պատկերները գեղեցիկ են, բայց դարձեալ միակերպ թէ իրանց բովանդակութեամբ և թէ գոյներով: Միշտ լուսնային շրջանների ձիւնապատ գագաթներ, միշտ ծագող կամ մայր-մոնոլ արեգակի ճառագայթների վարդադոյն-մանրշաղկապ լուսաւորութիւն:

Զարաթիի նկարները ճիշդ են, բնական են, բայց միշտ փոքր ինչ անդրոյն. կարծես նա նկարում է բնութիւնը միմիայն անպաճառ եղանակով. օրինակ նրա «Տեսարանը Թիֆլիսի վրա Մեղրիէի կամ լիւսնային» (№ 97):

Կոլլին հանդէս է դրել մի գեղեցիկ թարմ ճիւղերով բանաստեղծական տեսարան «Բորժժակ գետակը» (№ 8): Փոքրագոյն աղմկալի գետակը, քարից քար. գահավիժիկի վաղում է մի կանաչադարձ ձորակի միջով և բնութիւնն այդ գեղեցիկ տեսարանը լրացնում է մի լուսնի օրիորդների ներկայութիւնը, որոնք գետակի ափում ձուկ են որսում: Օրիորդների գիւղը շնորհալի է:

Դամի-Նոյի բոլոր ներկայացրած պատկերները աչքի են ընկնում «Էմիրների դամբարանը Մամուրի գետում» (№ 67): Նկարի ամբողջ տպաւորութիւնը լաւ է, լուսնի լուսաւորութիւնը շատ աշուղ, շինութեան մանրամասները և մոլանների խումբը ինքնուրույն կատարված, միայն մեզ թվում է թէ լուսնեակ գիշեր ժամանակ երկինքը չէ կա-

րող այդպիսի բաց կապից գոյնի լինել, այլ պէտք է լինէր անհամեմատ աւելի մոյզ: Ժանրիստներից իր վրա ճանաչող ուշադրութիւն է դարձնում միմիայն Լօնգո: Նրա «Փուլը» (№ 36) անման է, մեր կարծիքով, թէ ճշգրտութեամբ, թէ բնականութեամբ և թէ գոյների կողմից: Անման են իրանց բնականութեամբ հայտնիների տիպերը: Լօնգոի և միւս նկարները, օրինակ «Միջոց ծովի վրա» (№ 59) և «Արեւիկան շորեղէնների ծովի վրա» (№ 63) գերազանցում են հանդէս դրված բոլոր միւս ժանրիստների նկարներին:

Գաւառիկի մեք նախորդ պատկերասրահէն ժամանակ խտութեամբ քննարկողը և հիմա էլ դանդաղ է թէ նա շատ աննշան առաջադիմութիւն է արել նկարչական արհեստի մէջ: Նրա պատկերները տափալ են, նրանց պակաս է բլրի-եֆը, պակաս է և պէր ւս պէր ւս պէր ւս:

Միտոնի բաժանմունքի մասին մեք ասելովք ենք համարում խօսել: Որպէս սիրողների ստեղծագործութիւնների նրանց մէջ մի քանի նկարներ (թէ ձիւնապատ և թէ ակունքի) վատ չեն: Ի միջի այլոց այցելողի ուշադրութիւն են գրաւում երիտասարդ նկարիչ-սիրող Դարանանի էտիւժները և նրա «Մոլային տեսարանը» (№ 173): Անտարակայն երիտասարդը, եթէ միջոց ունենայ պարագիւրու և կատարելագործվելու ունի մի գեղեցիկ ապագայ:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՍՄԲԱՏ ԴԱՎԻԴԻ ԶՈՐԵՆՆԵՐԸ

Ապրիլի 9-ին, ինչպէս յայտնի է, Մօսկվայում տօնվելու է մեր չնորձալի բանաստեղծ Սմբատ Դաւթիկի զրական-մանկավարժական գործունէութեան երեսնամեայ յօրեկանը:

Հանդէսն արժանաւոր կերպով տօնելու համար, մօսկվայեան հայերը կազմել են մի յատուկ մասնաժողով, որը և հրաւեր կարդաց հայ հասարակութեան մասնակցել հայոց մտաւոր կեանքի այդ համակրելի տօնին: Մենք չենք կասկածում, որ հայ հասարակութիւնը և հասարակական հիմնարկութիւնները, ոչ թէ միայն Թիֆլիսից և գաւառներից, այլ և Ռուսաստանի և արտասահմանի գանաղան կողմերից, ուր հասել են Դաւթիկի քնարի ձայնը, և նրա մանկավարժական գործունէութեան արդիւնները, կը շտապեն ապրիլի 9-ին արտապատել իրանց զգացմունքները և համակրանքը:

Շատ տեղերից արդէն պատրաստում են ուղարկել ուղերձներ և հեռագրներ. Թիֆլիսից ուղերձ են պատրաստել արդէն Ներսիսեան դպրոցը, Հրատարակչական ընկերութիւնը և այլն: Յանկալի է որ, ի յիշատակ յօրեկանի հաստատվելու զանազան դպրոցական հիմնարկութիւններում ստիպելով նրանք յօրեկանի անունով, լոյս ընծայվելու նրա գրուածների ժողովածուն, այլ և մի քանի արտաքին աշխատութիւն նրա գրական-մանկավարժական գործունէութեան մասին, որով կարելի լինէր հասարակութիւնը աւելի ծանօթանալու:

Դաւթիկի հետ: Յարգել, համակրութիւն յայտնել մի համակրելի գործին կամ գործիչին նրա 30-ամեայ յօրեկանի օրը, ցանկալի և հարկաւոր է ոչ միայն այդ գործիչին կամ գործին պատուած լինելու համար, այլ և զինուորական նրա համար, որ դա կը նշանակէ պատուել նոյն իսկ այն գործերը և գաղափար-

ները, որոնց զրօշակակի է եղել նա: Ապրիլի 9-ի յօրեկանը անհատականութեան տօնախմբութիւն չէ միայն, այլ դա զաւարի, մոգի տօնախմբութիւն:

Այս օրպէս, երբ մենք գրում ենք այս խօսքերը, սրտի դանաւութեամբ յիշում ենք «Մշակի» անցեալ համարում տպագրած՝ պ. Զախուշեանի նամակը, Ռաֆայէլ Պատկանեանի մասին: Մեր տաղանդաւոր բանաստեղծը՝ հիւանդ է, անօգնական, մոռացած, ապրուստի կարօտ:

Մօսկվայում պիտի տօնի Սմբատ Դաւթիկի յօրեկանը, իսկ այդ նոյն միջոցին մի ուրիշ քաղաքում՝ Նախիջևանում, հայոց մեծ բանաստեղծը պէտք է ողբայ իր դաւն օրերը իր անօգնական վիճակը...:

Դա արարտիկի հակասութիւն է... Այդ պատճառով, ամենայն համակրութեան արժանի է պ. Զախուշեանի առաջարկը՝ պատուել Դաւթիկի յօրեկանը, Ռաֆայէլ Պատկանեանին և այլ ապահովագրելով: Գրանից աւելի մեծ վարձատրութիւն և յարգանք հայոց հասարակութիւնը Սմբատ Դաւթիկին ցոյց տալ չէ կարող:

Բանաստեղծը աւելի է աղքատ միտք, դժուար մօտեցող, աղքի պարտաւորութիւնն է տալ բանաստեղծին հայ, ապրուստ: Աւանդ հայեր և անպարտ բանաստեղծը կը մոռնի, իսկ առանց մոգի և զգացմունքի, արդէն է մոռածը:

Խ. Ս.

ԸՆԴՈՒՆՎԱԾ ԳՈՐԾԸ

Մեր անցեալ համարում մենք ասեցինք, որ մեր ընտրողական գործի կազմակերպութիւնը շատ թերի է, ընտրութեան ձևերը շատ անորոշ են և չեն ներկայացնում որոշ և միակերպ կանոններ: Հաստատելով մեր խօսքերը նոր օրինակով:

Գաղտնի ժողովարկութիւն կատարելու ժամանակ այնքան անփոքր ենք և այն աստիճան վայրենի, որ ընտրված ենք համարում թէ այն մարդուն, որը սպիտակ քուէներ աւելի շատ թուլ է ստացել, քան սևերը և թէ այն մարդուն, որը սև քուէներ աւելի շատ թուլ է ստացել, քան սպիտակները, բայց մի և նոյն ժամանակ շատ խստ ապահանջ ենք, որ քուէարկութիւնն անպատճառ զաղտնի կատարվի: Դա ինչ դադարի քուէարկութիւն է, երբ սև քուէներ աւելի մեծ թուլ ստացած լինելով, քան սպիտակները՝ մարդը դարձեալ ընտրված է համարվում: Իսկ նայեցէք թէ որքան խիստ ենք վերաբերվում դէպի բաց քուէները. բաց քուէն՝ նամակով կամ հեռագրով չէ կարելի տալ զաղտնի քուէարկութեան ժամանակ, արդարեւ կամ ժողովականները կրկնում: Եւ Գաւառիկեանց եպիսկոպոսը համաձայնվում է: Թիֆլիսում էլ Մամբրէ եպիսկոպոսը բաց քուէներ չէ ընդունում և նոստրիտով վաւերացրած նամակը, կամ հեռագրական պաշտօնեայի ձեռքով վաւերացրած հեռագիրը չէ ընդունում: Ուրիշ կողմից թեմական առաջնորդի հրահանգում, որը հրատարակված է գաւառական ընտրութիւնների համար, կայ 8-րդ կէտ, որի ընտրութեամբ գաւառական պատգամաւորը, եթէ գործով զբաղված կամ հիւանդ լինելով, չէ կարող զալ Թիֆլիս, կարող է հաւատարմագիր տալ ուրիշ անձին, որին հաւատում է: Իսկ Թիֆլիսի եկեղեցիներում ընտրված պատգամաւորներին վերաբերելու հրահանգի մէջ այդ կէտը չէ կայ: Ըր նայելով դրան, մարտի 8-ի ժողովին ներկայացել էին անձինք, որոնք հաւատարմագիր էին ստացել քաղաքի սպանիստ պատգամաւորներից:

Եւ իրաւ, ինչ պիտի անէ Թիֆլիսի եկեղեցիները միմիայն ընտրված այս կամ այն պատգամաւորը, եթէ ընդհանուր ժողովի օրը կամ հրահանգայ, կամ ստիպված լինի գործով քաղաքը թողնել: Բաց նամակով կամ հեռագրով ստուած ձայնը չէ ընդունվում, հաւատարմագիր տալու իրաւունքի մասին նմանապէս ոչինչ ասված չէ առաջնորդական:

Եւ իրաւ, ինչ պիտի անէ Թիֆլիսի եկեղեցիները միմիայն ընտրված այս կամ այն պատգամաւորը, եթէ ընդհանուր ժողովի օրը կամ հրահանգայ, կամ ստիպված լինի գործով քաղաքը թողնել: Բաց նամակով կամ հեռագրով ստուած ձայնը չէ ընդունվում, հաւատարմագիր տալու իրաւունքի մասին նմանապէս ոչինչ ասված չէ առաջնորդական:

կան հրահանգում... Ուրեմն որ ջուրն ընկնի Թիֆլիսի պատգամաւորը: Միթէ կարելի է նրան այնպիսի անելանելի դրութեան մէջ դնել, որ նա անպատճառ իր ձայնից զրկվի:

Միևնոյն կերպով, որ նա վերջապէս կարող լիք է քաղաքի եկեղեցիներում ընտրվածներն էլ, ինչպէս և գաւառական պատգամաւորները, կարող են հարկաւոր դէպքում հաւատարմագիր տալ ուրիշ անձանց, որոնց հաւատում են:

Գ. Ա.

ՀԱՅՈՑ ԲԵՄԻՆ ԾԱՆՈՅՈՒՆԵՐԸ

Քանի որ մենք չունենք անորոշվածներ, որոնք իրանց հաշուով թատրոն պահէին, քանի որ մենք չունենք որոշ սուբսիդներ, որոնցով թատրոնի ծախսը ծածկվէր, և քանի որ միւս կողմից, ամեն անգամ հասարակութիւնն է իր կօպէկներով ծածկում թատրոնի ծախսը և նպաստում ընտրել, ամբողջ դեռահայտների վրա ընկնում է մի բարդական պարտաւորութիւն:

Այդ բարդական պարտաւորութիւնը պէտք է արտայայտվի նրանով, որ մեր բնական ծառայողները իսկապէս պէտք է ծառայեն ընտրել, պէտք է մի փոքր զոհողութիւն կրեն յանուն թատրոնի, պէտք է իրանց բնական գործունէութեան մէջ բացի ուժիկի ստանալը և շահ տեսնելը, մտցնեն և մի փոքր հասարակական գաղափար, աշխատելով փոխադարձ գործունէութեանը, համերաշխութեամբ և սիրով աւելի առաջ մղելու թատրոնը, աւելի բարձրացնելու նրա վարկը ժողովրդի աչքում:

Փոխանակ այսպէս անելու, շատ անգամ մեր դեռահայտները և դեռահայտները, ընկերական ոգու հակառակ են գործում, անդադար կուտան են իրար մէջ, բնութագրում են ինտրիգներ ասպարէզ, անկերպանալի կրկներկ և բամբասանքների ետեղի են ընկնում, իրանց ազատութեամբ աշխատում են հարստահարել ժողովրդի դէպի թատրոնն ունեցած սէրը.— և դրա հետեւանքը, ի հարկէ, այն է լինում, որ թատրոնը վնասվում է և հասարակութիւնը ստուշում:

Կամ մեր դեռահայտները և դեռահայտները մի անգամ ընդ միշտ պէտք է թողնեն իրանց սովորական այն ֆրազը, «Թէ մենք ծառայում ենք հայոց բնական զոհողով մեր շահին, կամ եթէ ուզում ենք այդ գեղեցիկ ֆրազը ծածկալի չը դարձնել, պէտք է մի փոքր անհատականութիւն և սէր ցոյց տան դէպի գործը»:

*

ԴԻՄԱԿԵՐՈՒ ՀԱՆՆԵՅԻ

Մի կուսակցութեան անդուշ գոյնի, «ազգի ու եկեղեցու ջիւղ նախանձախնդր» պարագլուխներն ու նրանց հետևորդները, կաթողիկոսական ընտրութեան հարցի երևան գալու օրից սկսած՝ մի բնական գոտում գոյում են ամեն տեղ՝ «մեզ, այժմեան հանգամանքներում, իրերի այսպիսի դրութեան ժամանակ, Տաճկաստանի հայ եպիսկոպոսներին միայն կաթողիկոս հարկաւոր է (Նորման Զաճկաստանի եպիսկոպոս չէ), ազգի մեծամասնութեան և խնայելի մտածողների հաստատ կարծիքն այդ է և մենք էլ այդ մեծամասնութեան արդարացի կարծիքին ենք, որովհետև ազգի և եկեղեցու շահին աչքի առաջ ունենք և այլն»:

Եւ հիմա են այդ օրգանների կաթողիկոսական թեմաները: Ինչ համեմատութիւն պիտի անեն դրանց և այն մեծ հայրենասիրի մէջ, որը, հեռու հայրենիքից, փակված մի խցի մէջ, միշտ և հանապաղ կարօտ դաւաճների համար է չարչարում, տանջում իր կեանքը... Բաւական է, պարուններ, որքան կեղծ անուան տակ սքողված, մոլորեցրել ամբողջ: Հանցեք ձեր դիմակը և յետ նահանջեցէ: Թողէք ձեր կոկոզիկեան արտասուքները: Ազգը ձեզ լաւ ճանաչեց:

ձեր խօսքերը ոչ մի տեղ արձագանք չեն գտնի: Դուք ուզում էք ձեր անցյալը վերականգնել: Գուր էք աշխատում, որովհետև ի սկզբանե անտի ձեր անկումը հասկանալի է որոշված էր, ամենքն էլ այդ գիտեին և զուշակել էին: Թողե՛ք ասպարեզը նրանց, որոնք, յիբարե, կոչված են անխաբար և անբարձր սկզբունքներով մշակելու այն անդամները, որը ձեր քննադատը չենք խնայել: մեծ կորուստներ ունեցաւ...

Չէ, մենք երբեք ձեր սկզբունքով չենք ղեկավարվի և երբեք մեր և ձեր մէջ համաձայնութիւն չի լինի: Ազդի մեծամասնութեան անկեղծ և անողորմ ցանկութիւնն է 72 տարեկան ծերունի առեւտրային խառնուրդի և կամ Սեդրակեան եպիսկոպոսին ու Էլմիաճեան Լուսաւորեան գահի վրա բազմած տեսնել և ոչ թէ այն մարդկանց, որոնց անունը առաջին անգամ է այսօր ենք լսում: Բայց խրախուսեմք և նոր իսկ Սեդրակեանին ճանաչում են աւանդել: Թէ տաճարատանցի և ուսանողների հայերը և թէ հեռավոր կալիֆոռնիայի, Բոսնիայի, Աֆրիկայի և Ամերիկայի հայերը, որոնք բոլորն էլ իրանց մարմնադրած իղեպը միմյանք Հայրենի մէջ են տեսնում: Յուսանք և սպասենք, որ մայիսի 3-ը կիրակնաօրն ազգի այդ բաղձանքը և ամեն մարդուն շուտով ներկայացնելու լսելիքն ունենալու կը կանչէ:

Պետերբուրգ.

ԱՆՃԱՐԱՆԻ ՍՓՈՒՍՏԻՐ

Երբ մարդիկ, ճարները կորած, չեն խնամում ինչ անեն, սկսում են այնպիսի երկխոսական բաների և անհիշելի խոսքերի, որ ամենքի ծիծաղն է չարժանի վեց տարուց ի վեր Էլմիաճեան բոլոր ծերերի երկարադանները և լուսկեաց սիրահարները խօսք չեն գտնում գովելու: Էլմիաճեան կարգերը, երբ այնտեղ վառվում էին վառարանի փողերը, երբ Էլմիաճեանական դրամները սրահնա զրպանն էին մտնում, երբ վերջապէս «Արարատ» ամսագիրը խոր քնով էր քնած, նրանք այժմ մի անգամից ոտի են կանգնել և աղաղակում են: Եւ ինչ աղաղակ: Լսել և ծիծաղել միայն կարելի է: Տեսնում էք, — ասում են նրանք փողերը դողացողներին հաղածում են, — միջոցով մեզ հարկաւոր է ցոյց տալ, թէ այնտեղ ամենքն էլ դառնում են: Երբեք են Էլմիաճեանի պատկերը, և տեղը դրել են մի ուրիշ պատկեր: Դա արդէն անտանելի է. դա ասարածիւն է:

Բայց այդ դեռ ոչինչ. տեսնում էք, երկակայնի անգամ չէք կարող, «Արարատի» ձախտից վերջերս են Էլմիաճեանի պատկերը, և տեղը դրել են մի ուրիշ պատկեր: Դա արդէն անտանելի է. դա ասարածիւն է:

Սարսափելի և անտանելի ոչինչ չի կայ, յամենայն ժամ խօսում է մարդկանց խիղճը: «Արարատի» ձախտից հանկն են Էլմիաճեանի հին պատկերը, որովհետև դա մի այնպիսի հին և անպատկեր կերպ է, որ չէ կարելի ցոյց տալ ամենատեղեւ ընկերացողին անգամ, իսկ դրա տեղը դրել են մի նոր պատկեր, որի մէջ կայ և ճաշակ և խորհուրդ. առջեկեց ձեռնարկը, նրա կողքին Էլմիաճեանի վանքը, աւելի հեռու ձիւնապատ Մարիա. — մի խօսքով այնպիսի պատկեր, որի մէջ կայ և զեղաբուսական և միտք: Ինչ կայ այդտեղ վրդովմալութ:

Սակայն պատասխանում են նրանք, միթէ մենք չը գիտենք, որ մեր ասածը միայն «անճարների սփոխանք» է. բայց ինչ անենք, ուրիշ հիմք չենք գտնում...

Այո, ճշմարիտ որ միայն «անճարների սփոխանք», կաւեղանները մենք մեր կողմից: Ապա թէ ոչ, ուրիշ ինչ միտք ունի: Վատերին հալածում են, տղաներին յետ են մղում, թող չեն տալիս, որ վանքի փողերը գողանան, գողերին բռնում են, ամեն բան կարգի են բերում, հին, անպատկեր թղթի տեղ լաւ թղթի վրա են տպում «Արարատը», հին, տեղեւ պատկերի տեղ նոր, գեղեցիկ պատկեր են դնում, քննադատը անընդունելի բողոքներով խնայում են տեղ աշխատում են «Արարատը» ընթերցանելի դարձնել, — և ահա անճարները չը համարձակվելով ասել, թէ այդ բոլորը վատ է, ճարները կորած, ասում են. «Տեսնում էք, հին պատկերի տեղ, նոր պատկեր են դնում...

արդանք են քարոզում... Հասկանում էք դրա միտքը: Ո՛հ, վտանգաւոր է...»:

Եւ այդ բոլորը յանուն «աղբի և եկեղեցու շահերի»... Հանաքներ...

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒՅՑ

Մարտի 27-ին

«Օտէլլոյի» ներկայացումը բնեկերպիւմ աչ. Պետրոսեանի շնորհով այնպիսի վատ տպաւորութիւն էր թողել մեր հասարակութեան վրա, որ ամեն տեղ լսվում էր միայն տրտման և անբաւականութիւն: Նրան հետևող «Ռուսան» ամսականի ներկայացումը անցաւ շատ և շատ վատ: Բացի տ.տ. Սերանոյշից և Մելիքեանից և մասամբ Արեւեանից և պ. Արարատեանից խաղից, մնացածները անտանելի էին, մասնաւորապէս պ. Պետրոսեանի խաղը, որի համար անդադար «կտրվել» է սխալ վերջ արդէն սովորական մի բան է դարձել: Բնական և յուսահատութեան մէջ էին և արդէն եղբայրներում էին, որ հետեւել ներկայացումները չեն յաճախում:

Բայց երբեք ամեն ինչ անցաւ, երբեքայ դեղեցիկ ներկայացումը մոռացնել տուց մեզ թէ «Օտէլլոն» և թէ «Ռուսան» խաղում էին տ. Սերանոյշի բնեկերպիւմ «Հոգով աղբաւորներ» Պատեխինի հեղինակութիւնը: Տ. Սերանոյշ Կոնստանդուպոլիսի դերում կատարելապէս աջող էր. նրա խաղը մտածված էր, մշակված և զգալի: Սերանոյշ միջին չէ վերջ հասարակութեան ուշադրութիւնը լարված էր նրա վրա, և չը նայելով որ ամենադրամատիկական տեղերում լինում էին միջանկեալ և աւելորդ ծիծաղալարժ խօսքեր, բայց և այնպէս տ. Սերանոյշ յաղթող էր հանդիսանում: Այդ յաղթութիւնը մասնաւորապէս կատարել էր այն ժամանակ, երբ երրորդ արարուածում նա տեսնում է շահահար նամակներ, որոնցով յայտնում է նրան իր ամուսնի, որ թողնում է նրան առ միշտ: Այս արարուածի մէջ նրա խաղն աննման էր սկզբից մինչ վերջ և դարձնում շատերը լաց եղան: Տիկին Սերանոյշ ապագուցեց կրկին անգամ, որ նա հայոց բնիկ համար մեծ ոյժ է և արժանի է ամենայն թէ բարոյական և թէ նիւթական քաջակերպութեան: Բազուի հասարակութիւնը այդ լաւ ընթերցանով վարձատրեց նրան բուն ծախսարութիւններով և մինչ 1000 ռուբլու ընծաներով:

Յարգելի դերասանուհին ստացաւ հասարակութեան կողմից մի դեղեցիկ պատկ, դանազան նուէրներ հայ կանանց, օրիորդների, երիտասարդների, ուսանողների և ուրիշ անհատների կողմից, որոնց մէջ ուշադրութեան արժանի է մի աղաւանդալար քորոց 460 ռ. արժողութեամբ, և մի ասպարանջան 150 ռ., իսկ փնջերին թիւ չը կար: Վեցըներին ժամանակ տեղում էին ծաղիկներ և թերթիկներ «կեցցե և ապրի Սերանոյշ» մականգրով: Միւս խաղացողներից աւելի ծախսարութեան արժանացան պ. Արեւեան և Արարատեան: Գահինը լի էր այնպէս, որ չարվելու հար չը կար. կրկնաթոռներով լի էին թէ անցքերը և թէ օրեկտորը:

Մեզ անսպորտութիւն պատճառեց պիէսայի թարգմանութիւնը, որի մասին այնպիսի էր և «Մշակը»: Ինչ միտք ունի Սիվադուշին մուսիկին խօսեցնել տալ ոչ թէ դրականական այլ կէս թիֆլիսի, կէս Ղարաբաղի և կէս գրականական լեզուով: այդ բանը շատ էր վնասում պիէսայի անասլիքին: Սիվադուշին դերը խաղում էր մեր շնորհալի սիրող Լալայեան, որը, ինչպէս լսելիքը, մտադիր է նուիրել իրան բեմական գործին:

Տեսնելով այդ աջողութիւնները մենք, բազուցինք, լըլըլեան մտադիր ենք այս տարվանից ունենալ սեփական մշտական հայոց բեմ: Տար Աստուած, որ արդեւորեն չը հանդիպէինք:

ՆԱՄԱԿ ԶԱՆԳԱՆՈՒՅՑ

Մարտի 10-ին

Զանգեզուրի պ. դաւառապետի կարգադրութեամբ, դարձաւ դաւառապետներից որոշ քանակութեամբ մարտի 10-ի է պահանջվում այժմ, որովհետև անցաւ 1891 թ.ին մարտի 10-ը բոլորովին ընդունված չէ:

Մեր կարծիքով, այդպիսի կարգադրութիւն դարձաւ սպասած հետևանքին չի համար, ինչպէս որ

անցնալ թիւն գործ դրած ամենայն ջանք ապարդիւն մնաց: Բայց անուրանալի է և այն, որ անցնալ թիւ գործարար միջոցները ներկայ թիւ աշխատանքը մասամբ թեթեւացրին:

Եթէ գործի գլուխ արժանաւատ մարդիկ կանգնած լինէին, մարեկն անկասկած ընալին չը լինէր և ժողովուրդն ըստ առաջինի իր անթիւ ցաւերի համար կը հողար:

Մարեկն ընալին համար վերակացու մարդկանց մի քանիսն էին հետեւել դեղձուններն են պատմում: օրինակ ասում են, մարեկն հաւաքած ձուկը, փոխանակ այդ մարդկանց, ստանում էին նրանց ծառաները, որոնք մի անգամ Մարեկն անուշով կշռված ձուկը, միւս անգամ կշռում էին կիրակոսի անուշով: ասում են, մարեկն ընալին համար նշանակված մշակները, իրանց վերակացուներից մի քանիսն էին այն աստիճան էին գրաւել, որ օրն ի բուն գործում էին միանգամայն իրանց կամով և այն:

Չը նայած նրան, որ մարեկն դեմ գոյութեան կուս մղող այդ ողորմելիներն այնքան անհեռաւեն էին, որ չը գիտէին, թէ իրանց իւրաքանչիւր պարտաւ կըրցած ժամը ի վնաս իրանց է, և որ ներկայ թիւն շարաթիւնով ժամանակ պիտի տուէին: Բայց եթէ գործին գլուխ կանգնած մարդիկ ժողովուրդի սրտին մօտիկ լինէին, հարկաւ կարող կը լինէին ժողովուրդի այդ թշնամուն ընալին անել:

Մեր կարծիքով, մարեկն ընալին համար ներկայ թիւն մի այլ դրական միջոց պիտի որոնէր: Ապա թէ ոչ, մարեկն դեռ իր կար ժամանակ կը ընակվի Զանգեզուրում և յետին աղքատութեան կամ սովի կը մասնի ընակվին:

Մեղրի գիւղից սկսած մինչև Գորիս գիւղը, մեր այցելած տեղերը ամենախաղաղ ողորմելի դրութեան մէջ են. զարհուրեցիկ է փչում ամեն գիւղում: Մարեկն համար տանտեղերը ոչ մի հողացողութիւն չեն անում:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նիւթերի և յայտարարութիւնների շատութեան պատճառով «Մշակի» ներկայ համարը բաղկացած է 6 երեսից:

Որովհետև ներկայ 1892 թ.ին երեք ամիսն անցել է արդէն, խնդրում ենք անցնալ տարվայ մեր այն բաժանութիւններին, որոնք մինչև այժմ մեղ պարտ են մնում, բարեհաճեն հասցնել «Մշակի» խմբագրութեան իրանց վրա ապառիկ մնացած բաժանորդագրերը:

«Մշակի» այսօրվայ 38-րդ համարը, Զատիկի տօնից առաջ վերջին համար է լինելու: Ապա մեր լրագրի 39-րդ համարը մենք կը հրատարակենք: հետեւել հինգշաբթի օր, ապրիլի 9-ին:

Լոյս տեսաւ «Մերոյ ճարակը» վեպիւր ատանձին գրեթէ ամբողջ ամիս անընդմեջ: Գրեթէ իր մէջ պարունակում է զբաղաւորաւ կաղաւթի շրջակայ աւերակների աւանդական պատմութիւնները, ժողովրդի կենցաղաւորութեան նկարագիրը և զբոսի ու լիւրերի կողմից հայերի կրած ալ և այլ հարստահարութիւնների պատմութիւնը: Այդ գրութեան իր հեղինակի, Մեարտի Գալարեանից, մօտ 10 տարեկան գրական ջանքերի պտուղն է և պարունակում է իր մէջ այնպիսի նիւթեր, որոնց յիշատակը կըրցելու կամ ջնջելու վրա է: Գրեթէ բաղկացած է 178 երեսներից և արժէ 40 կօպէկ: Դիմել կաղաւթն, իրան հեղինակին:

Զուժակը 6-ի աղետից մնալովներն օգտին ստացան: Դոր-Դարիսեանից վ. Գերեզմանից 15 ռուբլի, որը հանգանակել են իրանց չըմտնում և մի քանի ընկերների մէջ այդ քաղաքի հայոց զրկացի աշակերտները: Ստացան նմանապէս 15 ռուբլի Մովսիսյան, տիկին Նիկոլեանի միջնորդութեամբ: մի խումբ նուիրատուներից հանգանակած: Ընդամենը 30 ռուբլի: Նախկին 201 ռ. 83 կ. գումարի հետ ունենք այժմ 231 ռ. 83 կօպէկ:

Մեզ մի նամակով տեղեկացնում են Կարսից, որ մի խումբ անձինք հեռագիր են պատրաստում ուղարկելու Էլմիաճեան Սինոդին, իրանց կողմից բողոքելով այն անկանոն ժողովի դէմ, որ եղել է մարտի 8-ին թիֆլիսում, որով բաղկացել էր ժողովաները զրկված են մնացել ձայն ունենալու իրաւունքից:

Հատկին ասում են թէ խրիստոնէ շատ ծեր է կաթողիկոս ընտրվելու համար: Սակայն հանձարեղ մարդ երբեք ծեր չէ կարող հանդիսանալ: Թող ներք օտարապետ պետական և ուսումնական մարդկանց օրինակները, ինչպէս Վիկտոր-Զիլց, Մյունխեն և այլն, բայց յիշեք միայն Նիկոլեան Վ աշխարհիկ: Նա 1843 թ.ին, Բեսարաբիայի առաջնորդ եղած ժամանակ՝ 82 տարեկան էր, երբ ընտրվել կաթողիկոս ամենայն հայոց (և ոչ թէ 72 տարեկան, ինչպէս խրիստոնէն է այժմ): Ապա

Ներսէսը դեռ 14 տարի ապրեց և փառաւոր կերպով կաթողիկոսութիւն արեց: Նա վախճանվեց 1857 թ.ին, 96 տարեկան հասակում: Մեր վիթխարի և անողորմաբար խրիստոնէ դա հետ համամատեղով դեռ երիտասարդ է:

Արտասանման հայոց մի լրագրում կարդում ենք հետեւալ մի քանի տողեր: Գրեթէ երկուսուկուս Ալեքսանդրի մասին. «Ալեքսանդր պաշտօններ վարած է Բաբելոն, Նիւքիլ, Մոսկ, Վան և այլն: Իր համարձակասու և գործունէաց ընաւորութեամբ յայտնի է արդէն: Տարապալով ժամանակների մէջ յայտնած է պաշտպանել Մոսկի ժողովրդի իրաւունքները: Աշխարհական եղած ժամանակ «Թուհի» անունով մի լրագիր կը հրատարակէր և յետոյ վարդապետ եղաւ, աղբիւն ծառայելու աւելի ընդարձակ մի ապարեզ գտնել յուսալով:

ՄՈՍԿՎԱՅԻՑ ստացանք մարտի 31-ին մի շատ ցաւալի հեռագիր. «Մեր երիտասարդ լեզուագէտ, Սարգիս Սարգսեանց, կարճատև հիւանդութիւնից յետոյ մարտի 30-ին վախճանվեց Մոսկվայում, 36 տարեկան հասակում»: Իր համալսարանական ուսումն աւարտելուց յետոյ, հանգուցեալ յայտնի եղաւ հայ հասարակութեանը թէ որպէս գրող-լեզուագէտ և թէ որպէս ուսուցիչ: Նա ուսուցչի պաշտօն է վարել նախ Էլմիաճեանի ձեռնարկում և ապա Ռուսաստանի Բրիտանի քաղաքի հիմնադրութեամբ Այժմ նա ուսուցիչ էր Լազարեան ձեռնարկում: Նրա գրաւոր աշխի ընկնող աշխատանքը «Արեւիկայ» բարձրագույն հետազոտութիւնն է: Հանգուցեալն աշխարհաբար լեզուի մշակողներից մէկն էր:

Հնորակալութեան ստացանք պ. Սուքասանեանից նրա հրատարակած «Երեւոնական» երաժշտական գրութեան, որի հեղինակն է կամ աւելի ճիշդն ասել փոխադրող՝ Թիֆլիսցիներին յայտնի ուսումնարանաւոր երաժիշտ Կապիթալ-Կապիթալ: «Երեւոնական» գրութեան հերթագրութեան համար պիտի օգտագործվի իր արտադրութեան և պարունակում է երգի հայոց տեկտոր թէ հայերեն և թէ ռուսերէն տառերով: Փաղերի տեղադրի գինը 30 կօպէկ է:

Լոյս տեսաւ Ալեքսանդրօպօլում, Ս. Սանդիսեանից ապարանում, Նիկոլեանց «Պատկերներ իրական կեանքից» գրքիւր (Ա. մասը): Գինը 5 կօպէկ է:

Լոյս տեսաւ Բաֆֆիի «Ալեքսիս» և պատկերները վերագրող գրքը (սովորած և անտիպ աշխատութիւններից): Այդ գրքը, որը բաղկացած է 492 երեսից, կազմում է Բաֆֆիի գրականների նոր հրատարակութիւնների առաջին հատորը: Գինը 2 ռուբլի և սովորած է 3: Մարտիկոսեանի ապարանում:

Ստացանք վրաց հրատարակչական ընկերութեան ձեռքով լոյս ընծայած վրաց յայտնի բանաստեղծ Նիկա Զախալաձէի բանաստեղծութիւնները, որոնք ամբողջում են 296 երեսից բաղկացած մի գրքի մէջ: Հալմանակէի այդ գրքից երեւում է, որ բանաստեղծը սկսել է բանաստեղծութիւններ գրել 1857 թ.ին և մի քանի ընդմիջումներով շարունակել է իր գործունէութիւնը մինչև 1890 թ.ին: Գրքը սովորած է թիֆլիսում, վրաց գրքերի հրատարակութեան ընկերութեան ապարանում և արժէ 1 ռ. 20 կօպէկ: Գրքին կցված է և բանաստեղծի պատկերը:

Բժշկական տեղեկութիւններից երեւում է հետեւեալ: Ներկայ թիւ յունվարի 1-ից մինչև մարտի 19-ը թիֆլիսում հիւանդացիք են՝ ծաղիկով 31 հոգի, դրանցից մեռել են 16, դիֆթերիայով հիւանդացիք են՝ 89, մեռել են 25, քութեշով հիւանդացիք են՝ 20, մեռել են 7 հոգի, կարմրակով 6 հոգի, մեռել է 1 հոգի, բժատոր տիֆով հիւանդացիք են 15 հոգի, մեռել են 2 հոգի:

«Արձագանք» լրագիրը հաղորդում է, որ իբրեւ թէ «Հայրենիք» լրագիրը դադարեցրել են՝ Վիլհելմ կայսրի դէմ տպված մի քանի լուրերի պատճառով: Հիմնովին սխալ է այդ տեղեկութիւնը: «Հայրենիքի» դադարումն պատճառը ուրիշ է և շատ լաւ յայտնի է Կ. Պօլսի պատրիարքարանին:

Թիֆլիսի Գուման, մարտի 30-ի նիստում հաստատեց մի շարք կանոններ, տարախոսիկ հիւանդութիւնների, գլխաւորապէս դիֆթերիայի դէմ կուսելու համար: Պէտք է քաղաքի ծայրում վարձվի մի տուն և յարմարեցվի տարախոսիկ հիւանդների համար: անվարպէս պէտք է ձեռնարկվի դեղինֆեկցիական տան պատրաստութեան: Պէտք է նշանակվեն առանձին բժիշկներ այդ հիւանդութիւնը կառավարելու համար: Կը հրատարակվեն նոյնպէս և առանձին խիտ կանոններ, հիւանդների չորր պարելու և վարակվածներ տանձնադնելու վերաբերմամբ:

Ապրիլի 9-ին բանաստեղծ Սիբատ Դանդաղի յօրեխանի աւիթով ուրիշ կամ հեռագիր ուղարկողները պէտք է դիմեն հետեւեալ հասցեին: Москва, Покровка, Лялина пер. д. Струве, Тер-Акопову.

ՄԿՐՏԻԶ ԽՐԻՄԵԱՆ

Եթրխման պատրիարք ջերմ բարեկամ ապագա-
կան աղաառութեան և վստահ լինելով իր կատա-
րած վարչական գործերի համար, թէ՛ հայ ազգին
և թէ՛ պատմութեան առջև, քննադատութիւններէ
չէ վախճած երբեք և հայրենի ոչ մի լրագիր դա-
մարեցիմ տարւոյ պատճառ եղած չէ, թէև իր դէմ
ծանր թշնամանքներ գործնէր և սուտեր տարա-
ծողներ անպակաս եղած են, մինչդեռ իրմէ ա-
ռաջ և իրմէ հոգը եկող պատրիարքներէն ոչ մին
դեռ այդ աստիճան աղաատամտութիւն ցոյց տուած
է, այնպէս որ ամենքն ալ շատ թէ քիչ պատճառ
եղած են հայ լրագիրների դադարման, զանցատի
թղթերների զրկելով Բ. Կրանն։ Եթրխման վարչա-
կան սկզբունքն եղած է ատէ՛ր օգէ՛նք սեւե-
լե՛րն արե՛նք։

Յօրթիւնան հայ եկեղեցականութեան ղեկըը
ընթացողներու համար, միայն անոր պարտակա-
նութիւններ չեն լիեցեցուններ միակողմանի տեսու-
եամբ, այլ և անոր իրաւունքներ կը ջատագո-
ր, նոյն իսկ Ազգային երեսփոխանական ժողո-
ւոս, անպէ, պահանջելով որ հայ եկեղեցականներ
ենց կոչման քարճութեան համար ղեկըը պա-
նու, իրենց պարտականութիւններ կատարելու
օտարներէ կրօնական արօղազանդային, ժողո-
րըը պահանջելու համար, իրենց ղեկութիւն-
ն և միջոցներ տրուին, իրենց ինչպէս քարոյա-
ն հաճանք և նախ Բաղնիկ Երեւան 1916

Ազգը պաշտօնապէս ընդունած չէ ընաւ խորհանքի հրաժարականը. թղթառեցէք Ազգային Եւրոխորխանական ժողովի արձանագրութիւնները եւ պիտի գտնէք ընաւ որ Ազգային ժողովը իր պաշտօնին համար մէջ խորխանքի հրաժարմանը համաձայնելով՝ զայն քուէարկութեան ենթարկած էր. զգուշացէ լինի: Եւ ազգը ինչպէս համաձայնէր իր իրաւական ընդունելի այն պատրիարքի հրաժարմանը որ իր վարչական հմտութեան ապացոյցները տուած էր թիւքը կառավարութեան հետ համաձայն յարաբերութիւններին մէջ երբ Ազգին համապատասխան զգացումներին թարգման համաձայնալով հանդերձ, կարողացած էր ազգին իր իրաւունքները անվիրաբար պահպանել խալիլ Շերիֆ Սաւմաթիւնի հաւատարմական որդումներն ու խորհրդակցութիւններին զմէ մէջին իսկ յաղորդած էր իւր մտաբանական լեզուով այն համոզումը ներշնչել Սուլթանին թէ հայ ազգին աննպաստ տեղիկութիւնը զինք սխալեցունել ուղած են (Բէրայի հայերէն թարգմանաբար զրաւելու համար ստղծմանը հետեւած ֆիլեմանին յետ առնուիլը և այլն): Ինչպէս

քի հրաժարականը որ կրթութեան տարածմանը գործին, եկեղեցականների բարեխարդութեան գործին և այլ կարող ինտելիգենի մեծ զարկ տալէ զատ, իւր քառամէսը պատրիարքութեան միջոցին անտեսագիտութեամբ ոչ միայն պարտք չէ թողուց Ազգին վրա, այլ իրեն նախորդ անտեսագէտ պատրիարքներէ մնացած պարտքերէն ալ մի քանի հազար ուկնի յաշդեցաւ ինք վճարելու Խորհմանն ինք իւր համար շահախնդիր չէ և մինչև իսկ անտեսագէտներէ ոմանք տարապայման կը գտնեն Հայրիկի գլխաւորութիւնը դէպի կարօտեալները. բայց անոր հոգածութեանը յանձնուած ազգային դատարկ մտտիկներն սկսած են լեցուիլ իւր անտեսագիտութեան շնորհով. վկայ Վարդաշի Արշի վանքերն և Կ. Պոլսի պատրիարքարանը:

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆՈՒՄ

4. ՊՕՄԻԳ հաղորդում են «Новое Время» ցա-
զիրն հետեւաւը. «Թիւրքիայի և Յունաստանի
մէջ եղած ընդհարումը սուր կերպարանք է ստա-
նում, Յունաստանում ապստաման զտած հայ.
զաղթականները առիթով, որոնց Յունաստանի
սահմաններին դուրս քշելու համար Սէփնքի կա-
ռավարութիւնը մերժեց Բ. Կլարն միջնորդութիւնը:
Սուրբանի անձնական հրամանն հակառակ, թիւր-
քաց մինիստրներին խորհուրդը զբաղված է այն
ստիպողական միջոցների որոշմամբ, որոնք պէտք
է գործ դնվեն Յունաստանի վերաբերմամբ, եթէ
կրկին անգամ Յունաստանը կը մերժէ Բ. Կլարն նոր
պայլաշտմական պահանջը՝ արտորկ հայ էմիգրան-
տներին»:

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Կ. ՊՕԼՍԻՑ

Գ. Պօլսի «Մանդուկին Լեֆիար» օրաթերթը
տաճաճ և հինգ օրվա ժամանակով դադարումն դա-
տապարտված է թիվդաս Տպագրական տեսչու-
թեան պաշտօնադրով անպատշաճ հրատարակու-
թեանը ըրած ըլլալով, ինչպէս ասված է յի-
սի պաշտօնադրի մէջ:

Կ. Պօլսի լրագիրները հաղորդում են, «Կեսա-
լիոյ առաջնորդը դեր. Տրդատ ծ. վարդապետ Պա-
սեան անձամբ պիտի երթայ ի Ս. Էմիմաժին,
ճանակցելու Կաթողիկոսական ընտրութեան,
բրե հեղեղցական պատգամաւոր իր թեմի: Կե-
սարիոյ դատաւական ընդհանուր ժողովի ատենա-
պետ Մոստիկեան Համբարձում Էֆէնտի եւ աշ-
խարհական պատգամաւոր Կարգված Է նոյն վի-
սակէս»:

ՆԱՄԱԿ ԱԻՍՏՐԻԱՅԻՑ

Վիլենա, մարտի 29/17

Երկու չարախի առաջ այստևեղի Մխիթարեանս
այրերը Խառնալի Միլան քաղաքից մասնաւոր
ամակ էին ստացել, որի մէջ յայտնված էր մեր
ղղիչ Ն. Շահլամեանի կնոյ մահանուլու բովը և
է նա ինքն յոտով Վիեննայի վրայով պիտի
եւտերուրդ իր ապագայ դործունէութեան տե-
ւը վերադառնայ: Ամիս 25-ին բաղդ ունե-
ւնէ նրան այստեղ տեսնելու իր երկու դա-
մաների հետ, որոնք այդ մատուռ հասակում
բից դրկվելով, հօր միակ արիփանքն են
սովում: Շահլամեանի կինը այն ժամանակ է
սիւննալիւ, երբ նա իր առաջին փառաւոր աջո-
ւթի ինչ յետոյ պատրաստուով էր նորանոր
պինիւնր վաստակելու, որովհետեւ ամենպաւ
պիննանրով հրաւերներ է ստանում Մալտայի և
քանի յայտնի խառնական օպերաներում բեմ
ւարս դաւուր, բայց հազի է Մալտան հասած լի-
ւմ, ուր երկրորդ անգամ պիտի երգէր այլ ևս
իւրեւ ղէիւտանում, այլ իւրեւ կատարելագործված
տիտո, հեռագրով լուր է ստանում կնոյ ծանր
ւանդութեան մասին, և մի կիւրա կապած պայ-
նները իւղելով դառնում է Նսպօլի. սակայն
ըրդպալին գիտութիւնը այլ ևս անկարող է լինում
նուղեցեալին մահվան հիւրաններից ազատուլու
տեսնելու այդ մեծ վիշտը և երկնաների հոգը
ժամանակ սահման են դնում նրա վայրեն ըն-
սպին:

Հանապարհին երեխաների հետ ունեցած տան-
նային և ֆիզիկական և հոգեպես նրան այնքան
ազնվել, որ չը նայելով մեր բառն ցանկու-
թյանը լսելու նրա ձայնը, առաջին երեք օրը ան-
բող եղած մի լսել երեքից, մանասանը որ
հասնում է 4 ամս 5 և 6 ամս ցանկության

եկա հրաժեշտ վերցնելու, դիմանալով զերապա-
ծաւ Կ. Այստեղեանի և միւս ներկայ եղողների
խնդրանքին՝ քիչ քիչ ոգևորվելով երգեց մի քանի
ազգային և խոսական երգեր և օպերաներից՝ կը-
տորներ: Դա կարողութիւնից միանգամայն վեր է
նրա երգեցողութեան մասին որ և է քննական
կարծիք յայտնել, այլ կասեմ միայն, որ նրա ձայ-
նի առնելի զօրութիւնը, զմայլեցուցիչ էլեկտրոնը,
բովանդակութեան և մտքի ճշտը և վերջապէս
նրա արտաքին հնարաւոր, արտիստական ձևերը
ու շարժումները բոլոր լուրջների վրա շատ խորը
ու պատկերավոր թողնելով: Կա առաջին անգամ պ.
Հաջալեանի ձայնը լսել էի 1888 թ-ին Պետեր-
բուրգի հայոց եկեղեցում և ուսանողական երե-
կայիցում և բաւական լաւ յիշում էի ստացած
ու պատկերավորութեան, այժմ երկրորդ անգամ նրան
արդէն կատարելագործված լսելով, այն զգացի,
ինչ որ կարող է զգալ մարդը, թող ներքին մեզ
մի համեմատութիւն, — սենսիբիլիտետ անգամ
մի յորդանոս, կատարել ուստիստական լաւ
արժեքաւոր զետ և ապա երկրորդ անգամ նոյն տե-
ղով անցնելիս նկատում էի, որ բազմաձայն մար-
դըս սանձաւարել է բնութեան այդ կատարել գա-
ւակին և ստիպել նրա զարուհեցուցիչ քայքայող
ոյժը, մարդկութեան բարորութեանը ծառայելու:

Հաջալեանի այստեղ զայլ առիթ եղաւ մի
հարցի արծարծման, որով շատ հետաքրքրվում է
տեղի Միսիսիպիական միաբանութիւնը: Յայտնի է,
որ այժմ Ալեքսանդր Կ. մեծ պատրաստութիւններ
են տեսնում ամառային այստեղ կայանալիս «միջազ-
գային երաժշտական-թատերական ցուցահանդէսի»
համար: Ալեքսանդր Կ. թերթերը ամեն օր
նորանոր տեղեկութիւններով ու յօդուածներով
ջանում են ժողովրդի հետաքրքրութիւնը, նրա
եռանդը գէպի այդ ազգային մեծ գործը միշտ
վստ պահել: Ալեքսանդր Կ. ամեն ծայրերից տեղեկու-
թիւններ են ստացելով, թէ իւրաքանչիւր ազգ-
ային քաղաքներ պատրաստ են իրանց ամենա-
յայտնի արտիստական ոյժերը մարդկային խելքի
և աշխատանքի վրա հիմնված մրցման այս նոր
դաշտն ուղարկելու, իսկ իրանց վիճակագր. ու-
թիւ կայանական տունը և թէ արիստոկրատիան ե-
րաժշտութիւնը աւելի քան մի ուրիշ տեղ հովանա-
րած և փայտալիւծ լինելու պատիւը իրանց են
վերագրում, պատրաստվում են լրջօրէն և եռանդով
իրանց թանգաւոր հիւրերին ըստ արժանոյն ընդու-
նելու: Իր ժամանակին խոստանաւով ենք ըստ մեր
կարողութեան ցուցահանդէսի ընթացքի մասին
«Մշակի» ընթերցողներին հարկաւոր տեղեկու-
թիւնները տալ: Տեսնելու համար ի ցոյց պիտի
գրվին նաև երաժշտութեան և թատրոնի գործին
վերաբերելի առարկաներ, ձեռագիր և տպագրված
նօսեր, երաժշտական գործիքներ, յիշատակութեան
արժանի իրեր և այլն: Յուզահանդէսի յանձնաժո-
ղովը դիմել է ի միջի այլոց նաև մեր այստեղի
Միսիսիպիական միաբանութեանը՝ հայկական երաժշ-
տութեան վերաբերեալ ի ցոյց դնելու աշխատանք-
ները խնդրելով:

Գերապայծառ արքայադուր, որը մասնաւորապէս
ուսումնասիրած ունի հայկական եկեղեցական ե-
րաժշտութիւնը և քաջ ծանօթ է եւրօպականին,
ամենայն ուրախութեամբ հոգում է թէ ձեռագիր
և թէ տպագրված գործեր ներկայացնելով՝ կատարել
յանձնաժողովի ցանկութիւնը, բայց զերապայծառը
ցանկանում է, որ եթէ հնար կայ հայերս էլ աշ-
խատելիք մի կերպ մասնակցելու ցուցահանդէսի
ներկայացումներին և որովհետեւ թատերական մա-
սում հաղիւ թէ կարողանանք մի որ և է բան ներ-
կայացնել, ուրեմն միտում է միայն երաժշտականը:
Մի ժամանակ «Մշակի» թէ լուրերի և թէ յա-
տարարութիւնների մէջ յայտնվեց, որ պ. կարա-
Մուրզան կազմակերպում է մի խառն՝ կանանցից
և մարդկանցից կազմած խօր, որը եւրօպայի յայտնի
քաղաքներում կ'օճեցնանք պէտք է տալ՝ և շա-
տերը կարծեցին, որ նա Ալեքսանդր ցուցահանդէսն
ի նկատի ունի. բայց արդէն վաղուց է այդ մասին
ևս ոչինչ չէ գրվում: Յուսանք, որ պ. կարա-
Մուրզան առանց արդուկ հանելու, համաձայն իր
համեստ և եռանդուն բնավորութեան, աշխատել
է և կաշխատի իրան վերին աստիճանի համակերպի
մտադրութիւնը ի գլուխ բերելու: Հ. Ա. Այտը-
նեան առաջարկեց պ. Հաջալեանին թէ արդեօք
նա չէ կարող խօսք տալ, — քանի որ վերջերս կա-
րա-Մուրզան ոչինչ չէ յայտնում, — բլրեւ գործին
տեղեկալ մի անձ, խաղաղաբար և այլ տեղ
սովորող մեր երիտասարդներից մի քանաձայն
կամ եռաձայն խումբ կազմել և այստեղ կ'օճեցնու
տալով, եւրօպացիներին մեր ազգային երաժշտու-
թեան մասին մի գաղափար տալ:

Պ. Հաջալեանն ոգևորութեամբ լսեց այդ առա-
ջարկութիւնը և խոստացաւ իր իմացած անձանց
հետ յարաբերութեան մէջ մտնել և գործը զուգ-
բերելու համար վճարել կոմիտէի հայոց լրագիր-
ներին դիմել, որ նրանք իրանց ծանօթ եռանդով
հարկաւոր ուղարկութիւնը դարձնեն և լրագրական
խօսքով աշխատեն թէ բարոյապէս և թէ նիւթապէս
օգնել գործին. երկրորդ որոշումն էր այստեղի
յանձնաժողովին դիմել և նրանից ցուցահանդէսին
մասնակցելու համար հարկաւոր տեղեկութիւննե-
րը ստանալ: Երբեք հոգի՝ հայր Նիքոնսը, նկարիչ
պ. Ֆիլիպանեան և ես դիմեցինք օտար խօսքի
հետ յարաբերութեան մէջ՝ մանող յանձնաժողովի
անդամ՝ պրօֆ. Վ. Զաւարզյանին և յայտնեցինք, որ հա-
յերս մտադիր ենք մի փոքրիկ խօրով մասնակցել
ցուցահանդէսի երաժշտական մասին և առաջար-
կեցինք պ. Հաջալեանին կազմած ծրագրերը, ըստ
որում խօրը կ'երգէ: 1) բուն ազգային-ժողովրդա-
կան երգեր, 2) եկեղեցական շարականներ և այլն
և 3) նոր ազգային երգեր, որոնք, իրաւ է, ենթարկ-
ված են եւրօպական երաժշտութեան աղեղնու-
թեան, սակայն հայկական երաժշտութեան աղեղ-
նութեան ներքոյ բաւական ազգային ինքնուրոյն
կոյրերի են ստացել: Պ. պրօֆեսորը հիացած էր
մեր առաջարկութեամբ. նա ամիսի կերպով մեր
ստանձնը զրի անցնելով, կը ներկայացնի շուտով
կայանալի ընդհանուր ժողովին և ապա մեզ խելքին
վերջնական պատասխան կը տա: Գիտարարութիւնը
մասամբ դրամական հաշիւներուն է. մեզ ասեցին,
որ այստեղ եկող արտիստները հրաժարվում են
վարձատրութիւնի տեսանկյունից և միայն ճանապար-
հածախս են ստանում, բայց մերոնց վերաբերեալ
գուցէ այս վերջին պայմանն էլ չը կատարեն,
կամ գուցէ դժուարութեամբ, որովհետեւ, ինչպէս
արդարացի կերպով նկատեցինք, քանի որ հայոց
այդ փոքր առաջինը պիտի լինի և նրանց ե-
րաժշտութեան մասին ոչինչ դեռ յայտնի չէ, ուս-
տի կասկածելի է, որ հեշտութեամբ համաձայնի
ընդհանուր ժողովը մեծ ծախսեր անելով՝ նրանց
այնքան հեռու տեղից այստեղ բերել տալ: Իսկ
մենք յոյս ունենք, որ եթէ գործին գլուխ գաղտն
միայն դրամական հարցը պիտի արգելէ լինի, մեր
հայերը, որոնք երբեք չեն խնայած այդպիսի գոր-
ծերի համար առատօրէն աշակցել, այս անգամ ես
առաւել յետ չեն մնայ իրանց սովորական առա-
տածեանութիւնից:

Փ. Տէր-Մովսէսեանց

ՆԱՄԱԿ ԱՆԳԼԻԱՅԻՑ

Լճուծն, 5 մարտի

Թոյլ տուէք յայտնել ձեզ, որ կամոյղիտական
խնդրանք մէջ ըստ ամենայնի համաձայն եմ ձեզ:
Հայոց ազգի առաջին ընտրելին խելքին հայրիկ
պէտք է լինի, զի ի ռօք մեծ մարդ է նա և
մեծամեծ ծառայութիւններով փորձված մարդ:
Ըազմամեայ փորձառութեամբ իրեն ի մօտոյ կը
ճանաչեմ. իբրեւ մարդ, Հայրիկ ունի և իւր պա-
կասութիւնները, բայց այդ թերութիւնը բոլորովին
իւր ներքին մասնաւոր կեանքին կը վերաբերին,
իսկ ընդհանրութեան և ընդհանուր շահերու մա-
սին, մեր ամբողջ եկեղեցականները երբեք իրեն
հաւատար կարողութիւն և վստահութիւն չեն կա-
րող ներշնչել: Ամբողջ եւրօպայի և Ամերիկայի
հայոց ընտրելին Հայրիկն է միայն: Միայն Պոլսոյ
է ֆէնդիին երկ ընտրելին Ալեքեան կամ անոր
նման մէկն է: Կը ճանաչեմ Ալեքեանին: Ռուսաց
Հայաստանի մէջ ինձ ծանօթ եկեղեցականներու
արժանատւորագոյն՝ Արիստակէս եպիսկոպոս Սե-
ղաթկեանն է:

Մեծ յոյս ունենք, թէ դուք և ձեզ համաձայն
անձինք Հայրիկի յաջողութեան յաղթութիւնն
պիտի տանք:

Անցեալ ապրիլին պատահամբ Երուսաղէմ գա-
ցի, տեսայ Հայրիկ, և արտասանման մի լրագրի
մէջ համատօնի նկարագրեցի իւր կեանք: Թերեւս
այն յօդուած մոռցուած չէ ձեզ յիշողութեան:

Ս. Տ.

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Հիմնադրութիւն ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 30 մարտի: Ֆինանսների միջխո-
րի առողջութիւնը զգալի կերպով լաւացել է.
բիւրոսներն ստորագրել է Չախարան:

ԲԵՐԼԻՆ, 30 մարտի: Լուրերին նայելով, փորձ
է լինում նորից կազմակերպելու Կարմիր խումբը:

Հախաւոր պահպանողականներից, ազատ պահպա-
նողականներից և ազգային ազատամարտներից. այդ
փորձի հետ կապում են այն տեսակցութիւնը,
որը երէկ ունեցաւ կայսրի հետ չախաւոր պա-
պանողականների պարագլուխ Բաուստուքտ: Լու-
րեր են պտտում, որ Գեղարքի աշխատում է
բարեկամութիւն գցել կառավարութեան և իշխան
Բիսմարկի մէջ, ընդդէմ անդալաւանականների:
ՊԱՐԻՑ, 30 մարտի: Դահլիճի գործը քննելուց
յետոյ, որից երևում է, որ զաղթական վարչու-
թեան և ծովային միջխոսութեան մէջ վաղուց
տեղի էին ունենում առարկութիւններ, բիւրոստա-
յին յանձնաժողովը քուէարկեց 3 միլիոն ֆրանկի
կրէդիտ, թողնելով որ պատգամաւորների ժո-
ղովը ինքը կարծիք յայտնի Դահլիճի հարցի
մասին:

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 31 մարտի: Եսկուտի նախագա-
պետ Կոլիշկո նշանակված է վոյեյոդեան նախա-
գապետ: Փաղաժառանգ Յէսարովիչը և Կոնս-
տանտին Կոնստանտինովիչ և Ալեքսանդր Միխայ-
լովիչ Մեծ Իշխանները ընդունեցին Ռուսաց աստ-
ղաբաշխական ընկերութեան պատուաւոր անդամ-
ների կոչումը, իսկ Մեծ Իշխան Գեօրգի Ալեք-
սանդովիչ ընդունեց նոյն ընկերութեան պատուա-
ւոր հիմնադիր-անդամի կոչումը: Մեծ Իշխան Ա-
լեքսանդր Միխայլովիչ իր հովանաւորութեան տակ
ընդունեց Ամուրեան երկրի ուսումնասիրութեան
ընկերութիւնը: Միխայլովիչ Գիլսի ականջի ցաւը
պակասում է, բայց ջերմ է զգացվում: Ֆինանսնե-
րի միջխոսքը, ուժերը կազդուրվելուց յետոյ, լու-
րերին նայելով, արձակուրդով Կրիմ կերթաւ:
Հրաման է տրված ծառայութեան կանչել վեց
շարթով պահապան այն պարագային ինքներին, որոնք
աստիճան են ստացել 1891 թ-ին կամ ծառայու-
թեան չեն կանչվել նախընթաց երկու տարիները:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻ ԲՈՐՈՍԱ

Մարտի 31-ին

Լճուծնի վրա 10 ֆունտ արծէ.	98	40	4.
Բերլինի վրա 100 մարկ	49	15	3
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ	39	05	3
Ոսկի արծէ.	7	85	3
Մարտային կուպոններ	156	75	3
Արծաթ	1	12	3
Բորսային դիվիդենդներ	4 1/4	51 1/2	3
Պետ. բանկի 5% տոմս 1 շրջանի	102	87	3
— — — — — 2-րդ	102	87	3
— — — — — 3-րդ	—	—	—
— — — — — 4-րդ	—	—	—
— — — — — 5-րդ	—	—	—
— — — — — 6-րդ	102	25	3
6% ոսկեայ ընդամ.	157	—	3
4% ոսկեայ փոխառութիւն.	—	—	—
Արեւեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	—	—	—
— — — — — 2-րդ	101	87	3
— — — — — 3-րդ	101	87	3
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	236	25	3
— — — — — երկրորդ	218	50	3
Պետական երկաթուղային ընդամ.	103	87	3
5 1/2 ընդամ.	—	—	—
4% ներքին փոխառութեան	94	50	3
5% դրամ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	101	50	3
Ազն. կալ. բանկի լաղարկութեան	—	—	—
Գրաւ. թղթ.	198	—	3
5 1/2% վկայակ. դիւլ. հող. բանկի.	105	—	3
4 1/2% դրամական թղթեր կալուած.	—	—	—
Փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մասալ.	148	75	3
— — — — — թղթաւ.	101	50	3
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ.	—	—	—
ընկերութեան օբլիգացիաներ.	101	75	3
Մոսկույի քաղաք. օբլիգացիաներ.	101	50	3
Օդէսայի	101	87	3
Թիֆլիսի	—	—	—
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	102	—	3
— — — — — Գրաւ. թղթ.	102	—	3
Ս. Պետերբուրգի բորսայի տրամադրութիւնը	—	—	—

Խաղաղ-հրապարակող՝ ԳԻՐԻՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

Ալեքսանդր Պաւլովիչ Մէլիք-Փաշայեանց, ցաւով սրտի յայտնելով իր սիրելի ա-
մուսնու ՆԱՏԱԼԻԱ ԱՍՏՈՒԱՅՏՈՒԹԵԱՆ ՄԵԼԻՔ-ՓԱՇԱՅԵԱՆՑԻ մահը, խնդրում է բա-
րեկամներին և ազգակիցներին շնորհ բերել յուզարկաւորութեան հանդիսին, որը
լինելու է ապրիլի 2-ին, հինգշաբթի օր, առաւօտեան ժամը 9 1/2-ին, Վերամիսովս-
սկայա փողոցից, տուն համար 24, զէպի Մոդիստ. Գեորգ. եկեղեցին: Հոգհան-
գիտը Հոգեբաշի երեկոյեան, ժամը 7-ին: 2—2

ԼՈՅՍ ՏԵՍՍ

Բ Ա Յ Յ Ի Ի

ՎԵՊԻԿՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

Հեղինակի երիտասարդութեան պատկերով: զինն է 2 ր., ճանապարհածախսով 2 ր. 25 Կ.
Ցանկացողները կարող են դիմել հեղինակի սրբի հասցեով՝ Тифлис. Сергеевская
ул. № 20, д. Лисицева, Анна Раффа և Կենտրոնական գրադաճառանոցին:
(№ 38)

1—3

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ

ՎՕԼԳԱՅԻ ՆԱԽԱԳԻՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

որը հիմնված է 1843 թ-ին, բաց արաւ գործակալութիւն, որն ընդունում է բեռներ
Վոլգայով տեղափոխելու համար՝ զէպի Կասպեան բոլոր նաւահանգիստները, Մոսկու, Պե-
տերբուրգ, Վարշավա, Ռիգա, Լոզդ քաղաքները և Ռուսաստանի երկաթուղային բոլոր
կայարանները:
Գործակալութեան գրասենեակը գտնվում է՝ Թիֆլիսում, Սիօնի փողոցի վրա, նախ-
կին Արծրուհու քարվանսարա:
(№ 38)

Գործակալ՝ Յ. Հաջինեան 1—5

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET COM.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱԽԱԳԻՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԵ ԵՒ ԸՆԿ.

Երեւանաւոր կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԵԻԻՑ զէպի ԲԱՌՈՒՄ, Հորեք-
շաբթի օրերը, երկուշաբթի մի անգամ, Հորեքշաբթի 25 զեկտեմբերից (6 յունվարից)
սկսած և փոխադարձ

Բաթուլից Մարսել, մտնելով Տրապիզոն, Սամսոն, և Կ. Պոլիս:
ԲԱՌՈՒՄԻՑ ԵՐԵՎԱՆԻՆԵՐ ԳՈՐԻՍ ԵՆ ԳԱԼԻՍ

Հորեքշաբթի, 15/27 ապրիլի	Հորեքաւ ՄԵՆԳՐԵԼԻԱ Նաւապետ ԲՕՇԵԼ
— 29 ապրիլի (11 մայիսի)	— ԱՆԱՏՈԼԻԱ — ԳԱՐԵԻԳ
— 13/25 մայիսի	— ԱՐՄԵՆԻԱ — ՏԻԲԱԼ
— 27 մայիսի (8 յունիսի)	— ՄԵՆԳՐԵԼԻԱ — ԲՕՇԵԼ

և այլն, երկու շաբթի մի անգամ, ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ օրերը, 4 ժամին կէսօրից յետոյ:
Ցօնախնների գները ուղղակի երթևեկութեան Բաթուլից զէպի Պարիզ իսկական գները
պակեցրած են:

Տեղեկութիւնների համար ճանապարհորդներին և բեռների մասին թող բարեհաճեն
դիմել ընկերութեան ագէնտներին. ԲԱՌՈՒՄԻՍ պ. Գարանիսին, Նաբերէճնայա,
Թիֆլիսում պ. Վիկտոր ԴԱՐՆՈՒՄ, Միջին-փողոցում, Նախկին զինեղալ Տէր-Ասատուրովի
տանը, ԲԱԳԻՈՒՄ, Սամսոն Գիլգարովին, Կոլիբեկինսկայա հրապարակ և ՆՕՎՕՐՈՍԻՑ-
ՍԿՈՒՄ պ. Լուի Բընօին:
(№ 124) 1—10 (Ե. Զ.)

Ահա սրանով երրորդ տարին է, ինչ զուգայեցի երիտասարդ պ. Սարգիս Յովհաննիսյանի նախնական ծրագրային գիշերը «Աւետիս» է շրջում ՔԱՂՈՒՅՈՒՆ հայ հասարակութեան մէջ, նպատակ ունենալով նպաստել և օժանդակ լինել ՂՈՒՔԱՅԻ հայոց երկեսու դպրոցներին, որոնց նիւթական կողմից ինչ դրութեան լինելը երիտասարդին քաջ յայտնի է: Ուրեմն ակնհայտ է, որ Ղուբայի նման մի բուն ժողովրդի համար, որի թիւը հազիւ 150 տան է հասնում, շատ դժուար կը լինի առանց արտաքին օգնութեան պահել երկեսու երկրասեան դպրոց, որի գոյութիւնը որքան ցանկալի է, նոյնքան և դժուարին է ըստ նիւթականի բաւարարութիւն տալը: Այս բոլորը ի նկատի ունենալով, ազնիւ եւ բարեատարող աշխատում է ամենայն տարի թեթեւացնել այն բնուր, որը դրված է հոգաբարձութեան վրա: Այսպիսի երիտասարդների համար կարելի է ասել, թէ զործքով բարոյապէս իրանց միթիւնարված են համարում: Ահա այն ցուցակը՝ թէ որ թիւն որքան է ժողովել. 1890 թիւն 137 ընդլի, 1891 թիւն 244 ը, 20 կօպ. և ներկայ 1892 թիւն 125 ընդլի 75 կօպ., որի գումարը անում է 506 ընդլի 95 կօպէկ: Ուրեմն ընդունեցէք թէ զուր անհիւ երիտասարդ, թէ քեզ այդ գործում օգնող ընկերները և թէ բազուի առատաձեւն հայ հասարակութիւնը հոգաբարձութեան անկեղծ սրտից բխած յարգանք հաւաստիքը: Մեծապատիւ խմբագիր, ուղարկելով այս յայտարարութիւնը, հոգաբարձութեան խնդրում է երեք անգամ տպագրելը: Գանձապահ հոգաբարձու՝ Զիւլուտ Բարսեղեանց, քարտուղար Գ. Եարալեանց (Ձ 37)

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ մարտի 20-ի ընդհանուր ժողովը ցանկութիւն յայտնեց, որ խմբագրական Մասնաժողովը ընդհանուր ժողովի նիստերից մինում անգեկացին իր գործունէութեան ծրագրի մասին: Վարչութիւնն մտադրութիւն ունենալով շուտով նշանակելու ընդհանուր ժողով թէ այդ և թէ ուրիշ մի քանի կարող լինողներին մասին, հրաւիրում է ցանկացողներին յայտնել վարչութեան միջոցով խմբագրական Մասնաժողովին իրանց կարծիքները գրաւոր կերպով յիշեալ ծրագրի վերաբերմամբ մինչև ապրիլի 25-ը: (Ձ 37)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
ՍԻՐՈՑ-ՃԱՐԱԿՔ վերնադրով վեպեր
աշխատասիրութիւն ՄԵՍՐՈՎԻ ԳԱՅՐԱՅԱՆՑԻ ԱՐՇԱՐՈՒՆՈՒՄ:
Գինն է 40 կօպէկ: Ցանկացողները կարող են դիմել ԿԱԶՈՒԱՆ, ՄԵՍՐՈՎԻ Գաղարեանցին: (Ձ 37)

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԿՐԵՒԻՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ,
սրանով յայտնում է ընկերութեան առաջին սերիայի, 1882 թիւն հրատարակած 50% օրինագրանների պ.պ. տէրերին, որ հին օրինագրանների փոխանակութիւնը նորերի հետ, վերոյիշեալ սերիայի կօպոնների ամբողջ թիւը թերթով կը կատարվի ընկերութեան վարչութեան մէջ սկսած ներկայ թիւի ապրիլի 15-ից, ամեն օր, առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև 12 ժամ, բացի տոն և կիրակի օրից: Հին օրինագրանները նորերի վրա փոխելու ժամանակ օրինագրանների պ.պ. տէրերը պէտք է ներկայացնեն իսկական օրինագրանները՝ տալովներով: (Ձ 37)

НЪМЕЦКАЯ ГОСТИННИЦА
HOTEL NIEMIECKI, «ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԻՌԱՆՈՑ» գտնվում է **ՎԱՐՇԱՎԱ-ՅՈՒՄ**, քաղաքի կենտրոնում, նորից վերաշինված, ունի 90 կահավորված նամերներ, որոնց սարք ու կարգը ամենալաւ արտասահմանեան հիւրանոցների սենեակներին է նման: Նամերների գինը 50 կօպէկից մինչև 3 ընդլի օրական, անկողնով և ծառայով: Հիւրանոցում կայ ընթերցարան-գրադարան, որտեղ ստացվում են հայերէն «Մշակ» և «Նոր-Գար» լրագրիները, հիւրերի համար անվարձ: Կայ բնասօրան, տեղեֆոն, քաղցրեղէնների խանութ, բաղնիքներ:
Հիւրանոցի կառքերը գտնվում են բոլոր երկաթուղային կայարաններում:
(Ձ 21) 10—130 (2.)

Մեծ չերամպակական հաստատութիւններ ՄՈՒՏԻՖԱՍՈ ասված տեղում, ԿՈՐՍԻԿԱ կղզում (Ֆրանսիայում)
ԱՆՈՒՉԻ ԵՒ ԸՆԿ.
խմբագրար խնդրում է չերամպի սերմի յարգելի առնողներին դիմել ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵ-ՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ: Կամ Թիֆլիսի չերամպակական կայարանը:
Մեծ քանակութեամբ առնողները թող բարեհաճեն դիմել Կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութեան անդամ պ. Վ. Ա. ՍՈՒԼԻՄԱՆՕՎԻՆ, Թիֆլիսում, Կուկիա, Նիկոլաեւսկայա փողոց, տուն № 39.
Պ. Աւելիկի սերմերը ծախվում են 1, 3, 5 և 10 զոլտնիկ կշռող արկղներում, հաշվով իւրաքանչիւր զոլտնիկը 60 կօպէկով: Միմի լաւութեան երաշխաւորութիւն կարող է լինել այն, որ ինքն պ. Աւելիկի վարձատրված է պատաւօր դիպլոմով և ցելիւէր սերմի պաշտօնական հայկայթող է Թուրքեստան երկրում:
14—17 (2.) (Ձ 140) Թ. ԱՆՈՒՉԻ

Вышла изъ печати, въ Москвѣ, новая пьеса (гавотъ) подъ названіемъ „Terpsichore“, С. О. Ч. В. А. ПЭЛЛИНО.
(Օր. 20)
ПЪНА 60 коп.
Двѣ трети сбора отъ продажи пьесы поступить въ пользу семействъ пострадавшихъ отъ катастрофы 6-го января.
Продается въ муз. магазинѣ Четверухина (Головинск. просп.) и другихъ магазинахъ. № 34. 3—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԻԳԱԿԱՆ ՊՐՈՖԵՍԻՈՆԱԼ ԱՐՀԵՏԱՆՈՑԻ ԱՐՀԵՏԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՑԵԱՆ ԴԱՍԵՐ.
1) Հանդերձների և սպիտակեղէնի ձևի դասեր Վլադիմիրով և Շեդդերի Ֆրանսիական մեթոդով:
2) Կարի դասեր մոդային ժուրնալներով:
3) Հարվակարի և զանազան ձևազարդների դասեր:
4) Դասեր տարրական և ծխական դպրոցների ուսուցչուհիներ պատրաստելու համար:
Վճարը ամսական 2 ընդլի, երկու անգամ շաբաթը 5-ից մինչև 7 ժամը երկօրեան:
Տարրական և ծխական դպրոցների ուսուցչուհիները կարող են այցելել դասերը ձրի:
(Ձ 23) 15—40

(Ձ 19) Գ. Գ. **ԼԱՐՇԷԻ** ՍԵՐՄԵՐԻ ՊԱՀԵՏՈՒՄ
Միևայլովսկի կամուրջի վրա, մազադին № 174, **ՍՏԱՑՎԱԾ ԵՆ ԹԱՐՄ ՍԵՐ-ՄԵՐ** ԲԱՆՁԱՐԵԿԵՆԵՐԻ ԵՒ ՏԱԳԻԿԵՆԵՐԻ:
Պէշկուրեանները ուղարկվում են ձրիապէս: 16—25

БРАТЯ К. и С. ПОПОВЫ
վարչութիւնը Մօսկվայում, Կոնստնցկի Մօստ փողոցում, տուն Տրետակով եղբայրների.
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՍԵՓԱԿԱՆ ՄԱԳԱՋԻՆՆԵՐԸ

ՄՈՍԿՎԱ, Կոնստնցկի Մօստ, տուն Տրետակով եղբայրների. « Ստրասնոյ վանքի մօտ, տ. Գուբ-րովինի. « Կալուժսկայա վ. օրոտա, տ. Գալլիկի. « Կրասնիյա վ. օրոտա, տ. Գալլիկովի. « Տաշանսկի հրապարակի և Սիմոնով-սկի փողոցի անկիւնում, տ. Կօնի-կինի. « Խլնսկի վ. օրոտա, Լիբրանսկո-ի-լնսկի առևտրական հաստատու-թեան մէջ, № 32. « Միանիցկի վ. օրոտա, տ. Ֆիրս-նովի. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, Նիսկի պրօսպէկտ, Կազանեան մայր-եկեղեցու դիմաց, տ. Գան-սէնի. ՎԱՐՇԱՎԱ, Սենատորսկայա փողոց, տ. № 461. « Նովի-Միլո փողոցում, տ. Կօմս Ստարիցկոյ, № 1252. ՎՕՐՈՆԵՑԻ, Բոլշայա Դվորսկայա փողոց, տ. Սամօֆալովի. ԿԻԵՎ, Ալեքսանդրովսկայա փողոց, տ. Լիլկովի.	« Կրեչադիկա, տուն, Կիլգէլմի. ԱՍՏՐԱԽԱՆ, Եկատերինեան (Մօսկովեան) փո-ղոց, հայոց Աղաքարեան դպրոցի հոգաբարձական խորհրդի տուն. ԲԱԳՈՒ, Գուբերնսկայա և Ֆլյուսովսկայա փո-ղոցների անկիւն, տուն Մէլլեովի. ՎԻԼՆՈ, Մեծ փողոց, Թատրոնի դիմաց, տուն Պուպկինայի. ԳԻՆԱՐՈՒՐԳ, Պետերբուրգեան, փողոց, տուն Լեվիտի. ԵԿԱՏԵՐԻՆՈՒՍԼԱՎԼ, Նովո-Գօստիննի փողոց, տուն Զիլիտի, խանութ № 2. ԵԿԱՏԵՐԻՆՈՒՐԳ, Կրասնայա փողոց, տուն Կօ-մանսկոյ. ԵԼԵՑ, Տօրգովայա փողոց, տուն Նազարովի. ԿԱԶԱՆ, Վոսկրեսնսկայա փողոց, Բարկինայի տանը. ԿԱՄԵՆԵՑ-ՊՈԴՈԼՍԿ, Առևտրական հրապարակ, քաղաքային վարչութեան տունը. ԿԻՇԻՆԵՎ, Գօստիննայա և Գուբերնսկայա փո-ղոցի մէջ անկիւն, տուն Շիլդերի. ԿՕՎՆԱ, Պետերբուրգեան փողոց, տ. Պօլարկովի.	ԿՈՒՐՍԿ, Մօսկովսկայա փողոց, տ. Գաղկովայի. ԼՕԻՋԻ, Պետրովսկայա փողոց, տուն Կօնյատա-տի, № 783. ՄԻՆՍԿ, Գուբերնատորսկայա փողոցի և Սօբօր-նայա հրապարակի անկիւն, տուն Պօ-լիակի. ՄՕԳԻԼՎ (Նախ.), Բոլշայա Սաղովայա և Պօչ-տովայա փողոցների անկիւն, տուն Լեվինի. ՆԻՇՆԵՆՆՈՎ, Մեծ Պետրովկա, տուն Մակեէի. « Նիժնի բաղար, տ. Բե-նովի. ՆԻԿՈԼԱՎԼ, Սօբօրնայա փողոց, տ. Միրօնսկո. ՕԻԷՍԿ, Գեբրեսովսկայա փողոց, տ. Զէրէպե-նիկովայի. ՕՐԵՈԼ, Բօլշովսկայա փողոց, տուն Զօրինայի. ՊԵՆՁԱ, Մօսկովսկայա փողոց, տուն Շիլդի. ՊՍԿՈՎ, Սերգիևսկայա փողոց, տուն Գերասի-մովի. ՐԻԳԱ, Խլվէտովսկայա փողոց, տուն № 6. ՐԻԱԶԱՆ, Պօչտովսկայա փողոց, տուն Շուլցինի. ՐՕՍՏՈՎ (Դոնի վրա), Մեծ Սաղովայա, տուն Սօբօրովայի.	ՐԻԲԻՆՍԿ, Կրեստովայա փողոց, տուն Զիմինի. ՐԵՎԵԼ, Գլինիանայա փողոց, տուն Գեմինի. ՍԱՄԱՐԱ, Դվօրեսնսկայա փողոց, տուն Շիբա-կայի. ՍԱՐԱՏՈՎ, Նիկոլաեւսկայա փողոց, տուն բո-ղդականների եկեղեցական ընկե-րութեան. ՍԵՎԱՍՏՈՊՈԼ, Նախմուսկի պրօսպէկտ, տ. Մադուրովի. ՍԻՄԵՐՈՊՈԼ, Պօլցեյսկայա փողոց, տուն Պա-պէ. ՍՄՈԼԵՆԿ, Բլազովէչնսկայա փողոց, տուն Պավլովի. ՏՎԵՐ, Միլլիոնայա փողոց, տ. Սվէտօօրովի. ԹԻՖԼԻՍ, Գօլովնսկի պրօսպէկտ, տուն Միր-մանովի. ՏԱՄԲՈՎ, Նօսովսկայա փողոց, տուն Գրիգորե-վայի. ՏՈՒՂԱ, Կիեւսկայա և Բեգիմնայա փողոցների անկիւն, տուն Շչեքրաչկովի. ԽԱՐԿՈՎ, Պետրովսկայա փող., սեփական տուն. ԵԱՐՈՍԼԱՎԼ, Գօստիննի դվօր, առաջին կօ-պուս, № 11 և 12.
---	---	--	---

վարչութեան և սեփական խանութների հեռադրական հասցէն է՝ «Ксеноноб»
Պ Ի Ե Ս Վ Ո Ւ Ր Ա Ն Տ

Սև թէյ	№ 0, ֆունտը 4 ը. — 4.	Սև թէյ	№ 5, ֆունտը 2 ը. 10 Կ.
»	№ 1, » 3 » — »	»	№ 6, » 1 » 90 »
»	№ 2, » 2 » 80 »	»	№ 7, » 1 » 70 »
»	№ 3, » 2 » 60 »	»	№ 8, » 1 » 50 »
»	№ 4, » 2 » 30 »	»	№ 9, » 1 » 40 »
»	18 կօպէկ փաթեթին	»	» 5 »
»	25 »	»	» 10 »
»	30 »		

Ընկերութեան թէյերը ծախվում են մաս մաս՝ ֆունտ, կէս ֆունտ, քաղաք ֆունտ, ութերորդ ֆունտ, գլխաւոր պահեստում, Մօսկվա, Ալեքսեւսկի փողոց, Ալեքսեւսկի վանքի մօտ, սեփական տան, որտեղ և կապնվում են կառավարական բանդերօրները, որոնց բացառապէս թէյը ապագայ է, թէ փաթեթը կիզծ է, որի վրա խնդրում ենք մեր թէյը գործածողներին ուշք դարձնել:
Վ Ա Ճ Ա Ռ Մ Ա Ն Պ Ա Յ Մ Ն Ն Ե Ր Ը:
Թէյը պատուով ուղարկելը եւրօպական Ռուսաստանում՝ ընկերութեան սեփական խանութները իրանց հաշին են վերցնում և ոչինչ դիմում չէ լինում: Տրանսպորտով ուղարկելիս, երբ պակաս չէ 50 ֆունտից կամ 100 ընդլի արժեքից, առնվում է 14% դիմում. իսկ ուղարկելու միւս բոլոր ծախսերը՝ դրվում է գնողի վրա: Երբ թէյ են ուղարկ ստանալ շարժման պակասով, պէտք է ուղարկել իբրեւ գրաւական ոչ պակաս քան ամբողջ պատուէրի արժեքի 15% (Թէյը ուղարկվում է բացառապէս «Րուսիայի Օրշչեստով» և «Նաղէփա» ընկերութիւնների միջոցով): Իսկ տրանսպորտային գրաւե-նականներ և երկաթուղիների գործակալների ստացականները, իբրեւ ապացոյց, որ ապրանքի նաւ օժնի պլատեժը վճարած է, պէտք է անպակաղ ուղարկվեն այն խանութը, որտեղից ուղարկված է (Ձ 27)

4—5

